

Sygn. akt III AUa 1036/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2017 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Maria Pietkun (spr.)

Sędziowie: SSA Irena Różańska-Dorosz

SSO del. Artur Tomanek

Protokolant: Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku Z. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji Z. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 kwietnia 2017 r. sygn. akt V U 211/17

I. oddala apelację,

II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz strony pozwanej kwotę 240 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 kwietnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Legnicy oddalił odwołanie Z. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z 9 stycznia 2017 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawcy przyznania prawa do emerytury pomostowej.

Powyższe orzeczenie Sąd pierwszej instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

Wnioskodawca Z. G. urodził się (...) Nie jest członkiem OFE.

Wnioskodawca ma udowodnione 38 lat, 7 miesięcy i 6 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 26 lat i 7 miesięcy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej.

Decyzją z 27 stycznia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych oddział w L. odmówił wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury w związku z pracą w szczególnych warunkach (w oparciu o art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej), gdyż wnioskodawca do 1 stycznia 1999 r. nie osiągnął 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

W dniu 10 lutego 2016 r. wnioskodawca złożył wniosek o emeryturę pomostową.

Decyzją z 9 stycznia 2017 r. - zaskarżoną w niniejszej sprawie - ZUS odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej, wskazując, że wnioskodawca po 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w myśl art. 4 ustawy nie zostały zaliczone okresy zatrudnienia:

- 1) od 1 stycznia 2009 r. do 13 marca 2015 r., ponieważ ubezpieczony nie został zgłoszony w ZUS jako pracownik zatrudniony w warunkach szczególnych,
- 2) od 5 września 2016 r. do 14 października 2016 r., ponieważ pracodawca nie udowodnił w sposób wiarygodny potrzeby nagłego zatrudnienia pracownika do prac w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, zgodnie z ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych.

Ponadto przedłożona dokumentacja nie potwierdza, aby wnioskodawca wykonywał prace elektromontera bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem, zgodnie z załącznikiem nr 2 ustawy.

Z. G., w dniu 13 marca 2015 r., zakończył zatrudnienie w Kopalniach (...) S.A. w M., gdzie zatrudniony był na stanowisku: elektromontera (od 23 sierpnia 1976 r. do 31 stycznia 1985 r.), specjalisty ds. magazynowych (od 1 lutego 1985 r. do 31 marca 1985 r.), robotnika magazynowego (od 1 kwietnia 1985 r. do 31 lipca 1988 r.), elektromontera instalacji i sprzętu górniczego (od 1 sierpnia 1988 r. do 22 grudnia 2009 r.), ślusarza - robotnika magazynowego (od 23 lutego 2009 r. do 13 marca 2015 r.). W okresie od 26 grudnia 2008 r. do 25 czerwca 2009 r. wnioskodawca był nieprzerwanie niezdolny do pracy i w okresie tym pobierał zasiłek chorobowy, a następnie przez okres 6 miesięcy (do 22 grudnia 2009 r.) - świadczenie rehabilitacyjne. Podczas pracy na stanowisku elektromontera do jego obowiązków należało utrzymanie w ruchu urządzeń górniczych, tj. usuwanie awarii silników urządzeń - kruszarek, oświetlenia, naprawy na stacji transformatorowej należącej do kopalni.

W dniu 5 września 2016 r. wnioskodawca podjął zatrudnienie na podstawie umowy o pracę w firmie (...). Jednoosobową działalność gospodarczą M. L. prowadzi od maja 2007 r. Zna on ubezpieczonego z uwagi na powiązania rodzinne. M. L. zajmuje się przede wszystkim wykonawstwem instalacji elektrycznej, automatyki budynkowej, sieci alarmowych i monitoringu. Do 5 września 2016 r. nie zatrudniał żadnego pracownika na podstawie umowy o pracę. Wszystkie prace wykonywał sam, współdziałając z osobą również prowadzącą jednoosobowo działalność gospodarczą - na zasadzie podwykonawstwa. Prace zlecane są mu przez generalnego wykonawcę, który zawiera kontrakt na całość prac budowlanych, a następnie poszczególne prace branżowe zleca podwykonawcom. M. L. wykonuje instalacje według otrzymanego projektu. Są to instalacje wewnętrzne, nowe, przyłącza energetyczne, a także modernizacja instalacji starych, ich rozbudowa, naprawa i konserwacja.

Wnioskodawca u M. L. pracował przez okres ok. 1 miesiąca. W umowie o pracę na czas określony do 14 października 2016 r. strony określiły stanowisko pracy wnioskodawcy jako elektromonter. Wnioskodawca w chwili zatrudnienia posiadał aktualne uprawnienia do eksploatacji do 1 KV. Nie posiadał uprawnień pomiarowych ani uprawnień do prac pod napięciem. Pomiary robił M. L., który ma uprawnienia (...) do eksploatacji i do dozoru do 20 KV.

W okresie miesięcznego zatrudnienia w ww. firmie wnioskodawca zajmował się wraz z M. L. modernizacją linii produkcyjnej w firmie (...), tj. układaniem głównych kabli zasilających pod nowe maszyny na hali produkcyjnej i podłączaniem tych kabli do istniejącej rozdzielni w wolne pola. W ramach naprawy gwarancyjnej wymienił stycznik w

rozdzielni, dokręcał połączenia na listwie w rozdzielni. Wnioskodawca raz też pojechał do firmy (...) w L. do naprawy oświetlenia.

W świadectwie pracy z 17 października 2016 r. M. L. wpisał, że wnioskodawca wykonywał w jego firmie prace elektromontera - usuwanie awarii, montaż instalacji elektrycznych oraz że wnioskodawca wykonywał prace w szczególnych warunkach (pkt 4 ppkt 8).

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawcy jest niezasadne. Sąd ten, powołując się na art. 4 i art. 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. 2015.965 z późn. zm.), które przytoczył, wskazał, że wśród prac o szczególnym charakterze załącznik nr 2 w punkcie 17 wymienia: „Prace elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem”. Jak podał Sąd w rozpoznawanej sprawie sporna była tylko jedna okoliczność, tj. czy po dniu 31 grudnia 2008 r. wnioskodawca Z. G. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 lub 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy, w ocenie tego Sądu, nie dostarczył podstaw do ustalenia, aby po dniu 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony wykonywał prace, o których mowa w pkt 17 załącznika nr 2 do ww. ustawy. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w tej dacie wnioskodawca był zatrudniony w Kopalniach (...) S.A. w M. na stanowisku elektromontera instalacji i sprzętu górniczego (od 1 sierpnia 1988 r. do 22 grudnia 2009 r.), jednakże począwszy od dnia 26 grudnia 2008 r. wnioskodawca pracy tej nie wykonywał - przebywał bowiem na długotrwałym zwolnieniu lekarskim obejmującym łącznie 182 dni okresu zasiłkowego oraz 6 miesięcy świadczeń rehabilitacyjnych. Gdy powrócił do pracy, w dniu 23 grudnia 2009 r. powierzono mu stanowisko ślusarza - robotnika magazynowego, a zatem stanowisko niewymienione w żadnym ze wskazanych wyżej załączników do ustawy.

Jedynym okresem, według Sądu pierwszej instancji, w którym wnioskodawca mógł wykonywać prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze i który podlegał ocenie w niniejszym postępowaniu, był okres zatrudnienia w (...) M. L. od 5 września 2016 r. do 14 października 2016 r.

Ww. pracodawca - jak wynika z dokumentów znajdujących się w aktach ZUS i w aktach osobowych wnioskodawcy - wydał Z. G. zarówno świadectwo pracy ze wskazaniem, że ubezpieczony w okresie 1-miesięcznego zatrudnienia w tej firmie wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, jak i dodatkowe zaświadczenie z 17 października 2016 r. potwierdzające wykonywanie takich prac przez wnioskodawcę. Dokumenty te jednak zostały zakwestionowane przez ZUS.

W tym zakresie Sąd wyjaśnił, że z orzecznictwa wynika, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, że okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (por. np. wyrok SA w Katowicach z 4.11.2008r., III AUa 3113/08). W sytuacji jednak, kiedy brak jest wymaganego świadectwa pracy w warunkach szczególnych wystawionego przez pracodawcę lub jego następcę prawnego, jak również w sytuacji, gdy ZUS zakwestionuje fakty wskazane w tego rodzaju świadectwie, Sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych bądź pracą o szczególnym charakterze (por. np. wyrok SN z 4.08.2009r., I UK 77/09).

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z wnioskami odwołania przesłuchał zawnioskowanego świadka oraz wnioskodawcę. Według Sądu, z dowodów tych wynika m.in., że Z. G. zna się z zatrudniającym go M. L. na skutek powiązań rodzinnych. We wrześniu 2016 r. wnioskodawca pozostawał bez pracy, gdyż rok wcześniej został zwolniony z Kopalni (...) S.A. w M., a jego wniosek o wcześniejszą emeryturę w związku z pracą w szczególnych warunkach (na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej) decyzją ZUS z 27 stycznia 2016 r. został rozpatrzony negatywnie. M. L. nigdy wcześniej (mimo że działalność gospodarczą prowadzi od maja 2007 r.) nie zatrudniał żadnych pracowników na podstawie umowy o pracę. Wnioskodawca wraz z właścicielem firmy zajmowali się modernizacją linii produkcyjnej w firmie (...), tj. układaniem głównych kabli zasilających pod nowe maszyny na hali produkcyjnej i podłączaniem tych kabli do istniejącej rozdzielni w wolne pola, ponadto wykonywał drobne prace

naprawcze w ramach naprawy gwarancyjnej (wymiana stycznika, dokręcenie złączy na listwie) i raz pojechał do firmy (...) do naprawy oświetlenia.

Dalej Sąd podał, że w myśl § 25 rozporządzenia Ministra Gospodarki z 28 marca 2013 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny przy urządzeniach energetycznych, prace eksploatacyjne przy urządzeniach elektroenergetycznych, w zależności od zastosowanych metod i środków ochronnych zapewniających bezpieczeństwo pracy, mogą być wykonywane:

- 1) pod napięciem;
- 2) w pobliżu napięcia;
- 3) przy wyłączonym napięciu.

Prace pod napięciem są pracami o szczególnym zagrożeniu dla zdrowia i życia ludzkiego. Osoba zatrudniona przy takich pracach musi posiadać ukończony kurs i zdany egzamin uprawniający do prac techniką (...).

Sąd wskazał również, że w § 28 ust. 2 cyt. wyżej rozporządzenia ustawodawca do prac eksploatacyjnych przy urządzeniach energetycznych stwarzających możliwość wystąpienia szczególnego zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzkiego zaliczył w szczególności prace:

- 1) wewnątrz niebezpiecznych przestrzeni zamkniętych, komór paleniskowych kotłów, kanałów spalin, elektrofiltrów, absorberów, walczaków kotłów, kanałów i lejów zsypanych, rurociągów sieci ciepłych oraz w zbiornikach paliw płynnych i gazowych;
- 2) wewnątrz zasobników węgla lub biomasy oraz zasobników pyłu węglowego lub biomasy;
- 3) niebezpieczne pod względem pożarowym wykonywane w strefach zagrożenia wybuchem;
- 4) w obiegach wody elektrowni i elektrociepłowni wymagające wejścia do kanałów, rurociągów, rur ssawnych i zbiorników, jak również prace na ujęciach i zrzutach wody wykonywane z pomostów, łodzi lub barek oraz prowadzone pod powierzchnią wody;
- 5) z zakresu konserwacji, remontów, montażu, kontrolno-pomiarowego, wykonywane wewnątrz turbin wiatrowych lub gondoli oraz prace z zakresu zewnętrznej konserwacji gondoli lub śmigieł wirnika turbiny wiatrowej;
- 6) wykonywane w pobliżu nieosłoniętych urządzeń elektroenergetycznych lub ich części, znajdujących się pod napięciem;
- 7) przy urządzeniach elektroenergetycznych wyłączonych spod napięcia, lecz uziemionych w taki sposób, że którekolwiek z uziemień nie jest widoczne z miejsca wykonywania pracy;
- 8) w wykopach, z zakresu konserwacji, remontów, kontrolno-pomiarowego, wykonywane przy gazociągach lub innych urządzeniach gazowniczych oraz rurociągach sieci ciepłych;
- 9) konserwacyjne, modernizacyjne lub remontowe przy kolejowej sieci trakcyjnej znajdującej się pod napięciem;
- 10) przy wyłączonych spod napięcia lub znajdujących się w budowie elektroenergetycznych liniach napowietrznych, które krzyżują się w strefie ograniczonej uziemieniami ochronnymi z liniami znajdującymi się pod napięciem lub mogącymi znaleźć się pod napięciem, w tym przewodami traktacji elektrycznej;
- 11) na skrzyżowaniach linii elektroenergetycznych znajdujących się pod napięciem lub mogących znaleźć się pod napięciem i przewodami traktacji elektrycznej;

12) przy wyłączonym spod napięcia torze wielotorowej elektroenergetycznej linii napowietrznej o napięciu 1 kV i powyżej, jeżeli którykolwiek z pozostałych torów linii pozostaje pod napięciem;

13) konserwacyjne, remontowe lub montażowe przy urządzeniach i instalacjach rozładowniczych paliw płynnych i gazowych.

Szczegółowy wykaz prac, o których mowa wyżej, powinien być ustalony i aktualizowany w oparciu o przepisy wydane na podstawie art. 237¹⁵ Kodeksu pracy oraz wyniki identyfikacji zagrożeń i oceny ryzyka związanego z zagrożeniami, mogącymi wystąpić podczas wykonywania prac.

Jak zaznaczył Sąd Okręgowy w § 28 ust. 1 i 4 ww. rozporządzenia zastrzeżono, że prace, o których mowa wyżej, wykonują co najmniej dwie osoby w celu zapewnienia asekuracji, na podstawie polecenia pisemnego. W rozpoznawanej sprawie natomiast, przesłuchany w charakterze świadka pracodawca wnioskodawcy M. L. podał, że nigdy nie wykonywał żadnych prac przy liniach napowietrznych, ani też żadnych prac na rzecz (na polecenie) za zgodą zakładu energetycznego. Prac takich nie wykonywał też wnioskodawca. W okresie jego zatrudnienia od 5 września 2016 r. do 14 października 2016 r. obaj panowie zajmowali się pracami na rzecz firmy (...), polegającymi na układaniu kabli zasilających pod nowe maszyny na hali produkcyjnej oraz podłączaniem tych kabli do istniejącej rozdzielni. Prace te nie należą do prac przy urządzeniach elektroenergetycznych stwarzających możliwość wystąpienia szczególnego zagrożenia dla zdrowia lub życia ludzkiego i nie dotyczą napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach pracy prac pod napięciem. Prace te nie dotyczą sieci elektroenergetycznych lecz instalacji wewnętrznych oraz montażu i modernizacji rozdzielnic. Są to więc typowe prace instalacyjne, które nie są wykonywane pod napięciem. Do ich wykonywania wnioskodawca nie potrzebował uprawnień PPN, wymaganych do prac pod napięciem, nie posiadał też pisemnego polecenia na wykonywanie takich prac. Także wykonywanie pomiarów po wykonaniu instalacji nie są - jak wskazuje świadek - pracami pod napięciem. Pomiary wykonywane są przy wyłączonym napięciu - napięcie jest bowiem podawane z miernika. Wszystkie wskazane przez świadka i ubezpieczonego czynności były zwykłymi czynnościami wynikającymi z procesu budowy i wykonania instalacji. Przyjęcie argumentacji wnioskodawcy i świadka powodowałoby w ocenie Sądu - w sposób nieprawidłowy - sytuację, że w każdym przypadku otwarcia tablicy bezpiecznikowej w celu np. włączenia bezpiecznika lub zmiany czasu na zegarze taryfowym w instalacjach domowych, czy wymiany zużytego bezpiecznika należałoby stosować procedury pracy pod napięciem

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że nie każda praca przy urządzeniach elektroenergetycznych jest aktualnie - w myśl przepisów ustawy o emeryturach pomostowych - uznana za pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Za taką może być uznana jedynie „praca elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem” (poz. 17 zał. nr 2 do ustawy). Pamiętać należy przy tym, że wprowadzenie zmian do przepisów dotyczących wcześniejszych emerytur nabywanych z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze ustawą z 19 grudnia 2008r. miało na celu bezpośrednio ograniczenie kręgu osób uprawnionych do wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej (tak też SN w wyroku z 4.09.2012r., I UK 164/12). Dlatego jakakolwiek wykładania rozszerzająca przepisów ustawy jest niedopuszczalna. Co do tego, że wnioskodawca nie pracował „przy eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem” nie było wątpliwości. Materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie nie dał też podstaw do ustalenia, że ubezpieczony wykonywał prace „przy awariach” takich sieci „w warunkach prac pod napięciem”. Wykonywane przez niego prace elektroenergetyczne były pracami z kręgu wykonawczych, instalatorskich - a takich, w ocenie Sądu, nie można było uznać za prace wymienione w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, które uprawniałyby go do emerytury pomostowej. Wymogi takie spełniają bowiem praktycznie jedynie prace pracowników pogotowia energetycznego, ewentualnie podmiotów wykonujących tego rodzaju prace na rzecz właściciela sieci elektroenergetycznej.

Sąd Okręgowy stwierdził, że sytuację wnioskodawcy należało także przeanalizować w zakresie przesłanek z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, który Sąd przytoczył i wskazał, że istotę tej regulacji jednoznacznie wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 13 marca 2012 r. (sygn. II UK 164/11) stwierdzając, że warunkiem skutecznego ubiegania się o

emeryturę pomostową w świetle art. 4 i 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), jest legitymowanie się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu tej ustawy lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, a więc po 1 stycznia 2009 r. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych).

Z. G. nie kontynuował po 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Wnioskodawca posiadał wprawdzie staż pracy w szczególnych warunkach, jednak były to prace traktowane jako prace w szczególnych warunkach tylko na gruncie poprzednio obowiązujących przepisów. Gdyby dotychczasowy (czyli uznawany za taki na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów) staż pracy był jednocześnie uznawany za pracę w szczególnych warunkach na gruncie obecnie obowiązującej ustawy o emeryturach pomostowych, wnioskodawca nabyłby prawo do świadczeń pomostowych. Wykaz prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych ma jednak charakter zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich jakość mogła obniżyć się z wiekiem. Nie spełnia przesłanki określonej w art. 49 pkt. 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych ubezpieczony, którego dotychczasowy okres pracy nie jest okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Z analizy rodzaju prac wykonywanych przez wnioskodawcę przed 31 grudnia 2008 r. na stanowisku elektromontera - wymienionych przez niego podczas przesłuchania wynika zaś, że chociaż spełniają one warunki do uznania ich za prace w szczególnych warunkach z punktu widzenia rozporządzenia z 7 lutego 1983r., to jednak nie mogą być uznane za takie na podstawie ustawy o emeryturach pomostowych (nie są wymienione w załączniku nr 1 lub nr 2 do ustawy). W konsekwencji nie było podstaw prawnych do przyznania, na podstawie art. 49 ustawy emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych nie może być tak kwalifikowany na gruncie ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Z tego powodu Sąd pierwszej instancji oddalił jego odwołanie.

Apelację od tego orzeczenia wywiódł Z. G., zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę i przyznanie emerytury pomostowej. Orzeczeniu zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na bezpodstawnym uznaniu, że wnioskodawca część prac na stanowisku mechanika wykonywał poza kanałem remontowym i naruszenie art. 227 k.p.c., polegające na pominięciu zeznań wnioskodawcy odnośnie wykonywania przez niego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku mechanika w kanałach remontowych oraz w zakresie okoliczności, że już przed odbyciem zasadniczej służby wojskowej został skierowany do pracy w akumulatorowni.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca wskazał, że przez cały okres zatrudnienia u M. L. wykonywał pracę w warunkach szczególnych przy usuwaniu awarii sieci elektroenergetycznych, znajdujących się pod napięciem. Apelujący zarzucił ponadto, że Sąd bezpodstawnie uznał, że dla uznania pracy w warunkach szczególnych decyduje sztywne przyporządkowanie do branży.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, a swe ustalenia oparł na należyście i wnikliwie zgromadzonym materiale dowodowym, którego ocena, wbrew zarzutom apelacji, nie wykraczała poza granice wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji wywiódł prawidłowe wnioski z poprawnie dokonanej analizy dowodów stanowiących

podstawę rozstrzygnięcia. Stąd też Sąd Apelacyjny ustalenia tego Sądu w całości uznał i przyjął jako własne. Apelacja wnioskodawcy jest natomiast wewnętrznie sprzeczna, gdyż w zarzutach w ogóle nie przystaje do okoliczności sprawy, kwestionując prawidłowość oceny Sądu w kontekście zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku mechanika w kanałach remontowych, podczas gdy Z. G. takiej pracy nigdy nie wykonywał. W uzasadnieniu zarzutów apelujący co prawda odnosi się do faktycznego zatrudnienia wnioskodawcy budzącego kontrowersje, jednak i w tej części apelujący kwestionuje ustalenia Sądu nieprzystające do tej sprawy, a dotyczące przyporządkowania danych prac w warunkach szczególnych do poszczególnych branż.

Poprzedzając rozważania wypada przypomnieć, że spór w niniejszej sprawie wymagał ustalenia, czy Z. G. spełnia wymagane prawem warunki do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 lub art. 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2017.664 t.j.). Przepis art. 4 tej ustawy stanowi, że prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Na podstawie art. 49 ustawy pomostowej prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z powyższego wynika zatem, że warunkiem nabycia emerytury pomostowej w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych jest legitymowanie się określonym stażem w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. po 31 grudnia 2008 r. Natomiast jeżeli osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i z tego względu posiada jedynie staż pracy w warunkach szczególnych według poprzednio obowiązujących przepisów, to może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 tej ustawy). Innymi słowy, brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej takiemu ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być obecnie traktowany w ten sposób. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyrokach: z 13 marca 2012 r., sygn. akt II UK 164/11 oraz z 15 stycznia 2013 r., I UK 448/12.

Pierwszorzędne znaczenie w sprawie ma fakt prawidłowego ustalenia przez sąd pierwszej instancji, że wnioskodawca po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej.

Po pierwsze, jakkolwiek zostało udowodnione, że Z. G. w okresie od 23 sierpnia 1976 r. do 13 marca 2015 r. był zatrudniony w warunkach szczególnych w Kopalniach (...) S.A. M., gdzie do 22 grudnia 2009 r. był elektromonterem instalacji i sprzętu górniczego, tak jednocześnie nie ulega wątpliwości, co zresztą nie było kwestionowane w apelacji, że po 31 grudnia 2008 r. faktycznie nie wykonywał ww. pracy z powodu ciągłego przebywania na zasiłkach chorobowych, a następnie korzystania ze świadczenia rehabilitacyjnego. Z tego też względu okres ten, przypadający po ww. dacie, nie może być uwzględniony jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej.

Po drugie Z. G. próbował wykazać okoliczność wykonywania takiej pracy, przedstawiając świadectwo pracy z 17 października 2016 r., z którego wynika, że w okresie od 5 września 2016 r. do 14 października 2016 r. zatrudniony był w (...) w pełnym wymiarze czasu pracy jako elektromonter przy usuwaniu awarii i montażu instalacji elektrycznych oraz składając zaświadczenie tego pracodawcy, że ww. zatrudnienie jest pracą w warunkach szczególnych zgodnie z ustawą z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. W tym miejscu wskazania jednak wymaga, że uwzględnienie danego okresu do emerytury nie jest uzależnione od wystawienia świadectwa pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Wystawienie takiego dokumentu może jedynie sugerować, że pracownik w spornym okresie pracował w warunkach szczególnych. Można zatem stwierdzić, że stosowne świadectwo pracy stwarza pewne domniemanie faktyczne, które z racji tego, że jest to dokument prywatny, pozwala przeprowadzić postępowanie ponad wskazane w tym dokumencie okoliczności. Z wnikliwie i wszechstronnie przeprowadzonego w tym względzie przez Sąd pierwszej instancji postępowania dowodowego wynika niezbicie, że stanowisko pracy, na którym pracował wnioskodawca w ww. okresie nie zostało wymienione w wykazie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zawartych w szczególności w załączniku nr 2 do cytowanej wyżej ustawy o emeryturach pomostowych, pod pozycją nr 17, gdzie wskazano prace elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem. Słusznie w tym względzie uznał Sąd Okręgowy, że Z. G. wykonywał zwykłe prace elektryczne, w zakresie przyłączeń instalacji, napraw usterek i modernizacji, nie mieszczące się w zakresie prac wymienionych wyżej pod pozycją 17. Skarżący zdaje się w ogóle nie zauważać, że rodzaje prac wymienione w załączniku do przedmiotowej ustawy o emeryturach pomostowych, zostały znacząco ograniczone i kwalifikowane do określonych ściśle rodzajowo wymienionych warunków, znacznie węższych niż w przepisach dotychczasowych warunkujących nabycie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Z tych motywów treści podniesione w uzasadnieniu apelacji, która to tylko część apelacji dotyczy przedmiotowej sprawy, są bezprzedmiotowe z punktu oceny przypisania prac do określonej gałęzi produkcji. Wnioskodawca wykonywał w spornym okresie prace zwykłe prace elektryczne, a nie szczegółowo opisane w wymienionej poz. 17 załącznika. To konkretny, zawężony rodzaj prac decyduje dopiero o możliwości uznania, że wnioskodawca wykonywał prace w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 w/w ustawy.

Jak przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby sposób ich wykonywania i ich, jakoś mogła obniżyć się z wiekiem (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 13 marca 2012 roku, sygn. akt II UK 164/11, LEX nr 1171289).

Oznacza to, że prawo do świadczenia na podstawie art. 4 ustawy pomostowej wnioskodawcy nie przysługuje właśnie z powodu niewykazania okresów pracy w warunkach szczególnych po 31 grudnia 2008 r. Sąd Apelacyjny podkreśla przy tym, że wszystkie wymienione wyżej przesłanki do nabycia prawa do emerytury muszą być spełnione łącznie, o czym stanowi przepis art. 4 tej ustawy. Dlatego też niespełnienie choćby jednej z nich przekreśla możliwość nabycia prawa do świadczenia, co ma miejsce w przypadku wnioskodawcy. Prawidłowo także ocenił Sąd Okręgowy, że ubezpieczony nie spełnia także przesłanki do nabycia prawa do emerytury pomostowej z art. 49 tej ustawy, a stanowisko swoje w

sposób szczególny Sąd ten uzasadnił, wobec czego nie ma potrzeby jego powtarzania. Należy jedynie podkreślić, że ustawa o emeryturach pomostowych znacznie zawężyła rodzaje prac i stanowiska, na których wykonuje się prace w warunkach szczególnych w porównaniu do tych prac i stanowisk, jakie zawiera wykaz A, będący załącznikiem do Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. nr 8, poz. 43 ze zm.).

Trafnie zatem Sąd pierwszej instancji uznał, że wnioskodawca nie spełnia przesłanek do nabycia prawa do emerytury pomostowej z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 4 i art. 49 Ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2017.664 t.j.). Jego apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny wydał w oparciu o art. 98 k.p.c. w zw. § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804 ze zm.).

SSA Irena Różańska-Dorosz SSA Maria Pietkun SSO del. Artur Tomanek

R.S.